

ผลการใช้แนวทางปฏิบัติหลังผ่าตัดต้อกระจกผ่าน line official ในหอผู้ป่วย ตา หู คอ จมูก โรงพยาบาลสมุทรปราการ

นันทพรณ์ กิจพฤษ, พลอยพกา แก้วคำ

Results of using guidelines after cataract surgery via line official
in the Eye, Ear, Nose, and Throat Department, Samutprakan Hospital

Nantaporn kijpruek¹, Ployphaka Keaokham¹

¹โรงพยาบาลสมุทรปราการ / หอผู้ป่วยตา หู คอ จมูก

¹Samutprakan Hospital, Eye Ear Nose Throat Department

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็น การวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้นแบบหนึ่งกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคต้อกระจก และการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต้อกระจกผ่าน Line Official Account และเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ Line Official Account กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ป่วยโรคต้อกระจกที่เข้ารับการผ่าตัดที่หอผู้ป่วย ตา หู คอ จมูก โรงพยาบาลสมุทรปราการ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคต้อกระจก แบบวัดความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต้อกระจก และแบบวัดความพึงพอใจต่อการใช้ Line Official Account ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ ทดสอบความเชื่อมั่นด้านความรู้เกี่ยวกับโรคต้อกระจก ด้วยวิธี KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.654 ทดสอบความเชื่อมั่นด้านการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยหลังผ่าตัดต้อกระจกด้วยวิธี อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.705 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติอนุมานได้แก่ Paired t-test

ผลการศึกษาพบว่า การใช้ Line Official Account ในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับโรคต้อกระจก และความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต้อกระจกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคต้อกระจก รวมถึงความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต้อกระจก หลังใช้ Line Official Account มีคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

คำสำคัญ: ต้อกระจก, การผ่าตัด, Line Official Account, ความรู้, การปฏิบัติตัว

Abstract

This experimental research uses a one-group pretest-posttest design to evaluate the impact of Line Official Account guidelines on knowledge and practices related to post-cataract surgery care. The sample group, selected through purposive sampling, consisted of 30 cataract patients who underwent surgery at the Eye, Ear, Nose, and Throat Department of Samutprakan Hospital.

The research tool was a questionnaire that included sections on personal information, a knowledge test about cataracts, a measure of patient behavior after cataract surgery, and a measure of satisfaction with the guidelines provided via the Line Official Account. The questionnaire's accuracy was verified by experts, and its reliability was tested using Cronbach's alpha method. The reliability values were as follows: 0.654 for the cataract knowledge measure, 0.705 for the patient behavior after cataract surgery measure, and 0.668 for the satisfaction measure with the post-cataract surgery guidelines via Line Official.

Data were analyzed using descriptive statistics, including number, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, specifically the paired t-test.

The study found that the sample group exhibited significantly higher knowledge after using the post-cataract surgery guidelines via Line Official, with a statistical significance ($p < 0.01$). Additionally, patient behavior after using the guidelines was significantly better than before ($p < 0.01$). Overall satisfaction with the post-cataract surgery guidelines via Line Official was high, with a mean satisfaction score of 3.65.

Keywords: cataract surgery, Line Official Account, knowledge, practices

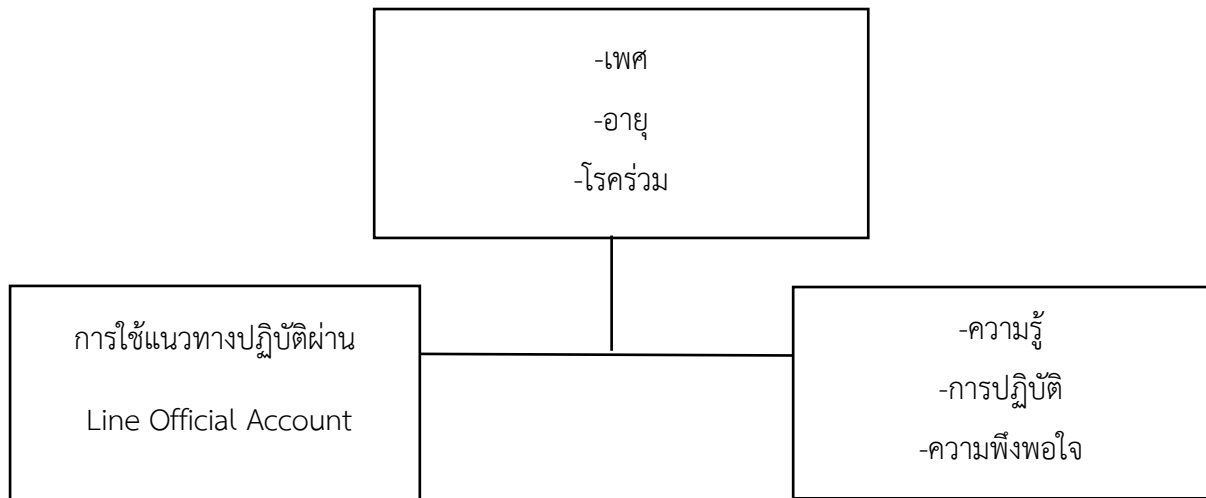
บทนำ

ต้อกระจก เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในผู้สูงอายุของโลก เนื่องจากเป็นโรคที่ทำให้ผู้ป่วยสูญเสียการมองเห็นมากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น¹ การรักษาที่สำคัญคือการผ่าตัดต้อกระจกซึ่งมีหลายวิธีโดยแพทย์จะเลือกวิธีการผ่าตัดนำเลนส์แก้วตาออกให้เหมาะสมกับชนิดของต้อกระจก ในรายที่ต้อกระจกสุก การนำเลนส์แก้วตาออกมีความยุ่งยากอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัดได้ เช่น corneal edema, wound leak, retinal detachment, hyphemia , IOP สูง ผู้ป่วยจึงมีอาการตามัว ปวดตา รอบดวงตาบวมซ้ำ ในรายที่แผลผ่าตัดแยก จำเป็นต้องเข้ารับการผ่าตัดซ้ำ วันนอนเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตามมา¹⁻⁵

จากสถิติ ของโรงพยาบาลสมุทรปราการตั้งแต่ปี 2564–2565 พบว่า ผู้ป่วยที่มารับบริการในหอผู้ป่วยตา หู คอ จมูก ด้วยโรคต้อกระจก มีจำนวน 601, 1,671 คน ตามลำดับ⁶ โดยทุกคนได้รับการสอนจากพยาบาลภายหลังได้รับการผ่าตัดผ่านสื่อวีดิทัศน์ แจกแผ่นพับ และมีการติดตามอาการเยี่ยมบ้านทางโทรศัพท์ในวันรุ่งขึ้นเมื่อจำหน่ายกลับบ้าน แต่ยังพบปัญหาในเรื่องความรู้ในการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดไม่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 15 และพบการติดเชื้อหลังผ่าตัดต้อกระจก (post-op endophthalmitis) ร้อยละ 0.13 (2/1567)⁶ จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยและสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของพยาบาล พบว่า การให้ความรู้กับผู้ป่วยหลังผ่าตัดต้อกระจก เป็นการให้ดูวีดิทัศน์ ความรู้ บรรยายปากเปล่าโดยพยาบาล และการให้ผู้ป่วยสอบถาม ก่อนจำหน่ายผู้ป่วยหลังผ่าตัดต้อกระจกออกจากโรงพยาบาล ผู้ป่วยบางคนไม่สามารถจดจำขั้นตอนหรือปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเมื่อต้องกลับไปดูแลตนเองที่บ้าน ส่งผลให้ผู้ป่วยขาดความมั่นใจ และมีความกังวลในการดูแลตนเองเกี่ยวกับการเช็ดตา การหยอดตา และการสังเกตอาการผิดปกติที่ต้องมาพบแพทย์ ผู้ป่วยต้องการช่องทางในการให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองหลังผ่าตัดต้อกระจกเมื่อจำหน่ายกลับบ้าน เพื่อสร้างความมั่นใจในการดูแลตนเอง

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบหรือช่องทางในการให้ความรู้และให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยหรือผู้ดูแลที่ผ่านมา พบว่าการให้ความรู้และให้คำปรึกษาผ่านไลน์แอปพลิเคชัน สามารถลดความเครียดและเพิ่มความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองของผู้ดูแลได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือก Line Official Account เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารซึ่งเป็นช่องทางที่เหมาะสมในการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน โดยคุณสมบัติแพลตฟอร์มของ Line Official Account สามารถประยุกต์ใช้งานในการสร้างเนื้อหาต่างๆ ลงได้รวมถึงสามารถส่งข้อความ รูปภาพ วีดิทัศน์ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้ติดตามได้ง่าย โดยเนื้อหาจะแจ้งเตือนบน Line Official Account เหมือนเวลาได้รับข้อความจากเพื่อนด้วยการกดส่งข้อความที่ต้องการครั้งเดียวสามารถส่งถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกคน⁷ โดยมีพยาบาลเป็นผู้ดูแลระบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้ Line Official Account ในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับโรคต่อกระเจก และการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต่อกระเจก
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ Line Official Account

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลองเบื้องต้น (pre-experimental research)

เปรียบเทียบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one-group pretest-posttest design)

ประชากร คือ ผู้ป่วยโรคต่อกระเจกที่เข้ารับการผ่าตัดและพักรักษาตัวที่ หอผู้ป่วย ตา หู คอ จมูก โรงพยาบาลสมุทรปราการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2566 ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม 2566 จำนวน 65 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ป่วยโรคต่อกระเจกที่เข้ารับการผ่าตัดและพักรักษาตัวที่ หอผู้ป่วย ตา หู คอ จมูก โรงพยาบาลสมุทรปราการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2566 ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม 2566 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคต่อกระเจกที่เข้ารับการผ่าตัด โดยใช้สูตรของ Two dependent means ของ App N4Studies จากงานวิจัยของอังคณา อัสวบุญญาเดช และคณะ⁵ เรื่อง ผลการสอนสุขศึกษาโดยใช้สื่อวีดิทัศน์เรื่องการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต่อกระเจกให้กับผู้ป่วยผ่าตัดต่อกระเจก เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องโรคต่อกระเจกและความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต่อกระเจกก่อนและหลังได้รับชมสื่อวีดิทัศน์ พบว่าผู้ป่วยผ่าตัดต่อกระเจกมีคะแนนเฉลี่ยหลังชมสื่อวีดิทัศน์มากกว่าก่อนชมสื่อวีดิทัศน์ ($X = 17.40$, $SD = 2.79$ และ $X = 13.03$, $SD = 2.29$ หลังและก่อนการชมสื่อวีดิทัศน์ ตามลำดับ) และค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องโรคต่อกระเจกและความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต่อกระเจก ก่อนและหลังได้รับชมสื่อวีดิทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ($Z = -4.84, p < 0.05$) และอำนาจในการทดสอบ 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน เพื่อป้องกันการสูญหายจึงเพิ่มเป็นจำนวน 30 คน

เกณฑ์ในการคัดเลือกเข้าศึกษา (Inclusion criteria) มีดังนี้

1. ผู้ป่วยอายุ 40-65 ปี ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคต้อกระจกเข้ารับการรักษเพื่อผ่าตัดและพักรักษาตัวที่ หอผู้ป่วย ตา หู คอ จมูก โรงพยาบาลสมุทรปราการ
2. ติดต่อสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดี ไม่มีข้อจำกัดด้านการได้ยินและการมองเห็นที่เป็นอุปสรรคในการอ่านหนังสือ
3. มีช่องทางให้สามารถติดต่อสื่อสาร ได้ ได้แก่ เบอร์โทรศัพท์ และ ไลน์แอปพลิเคชัน
4. ยินดีเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์ในการคัดออก (Exclusion criteria) มีดังนี้

1. ผู้ป่วยโรคต้อกระจกที่ย้ายไปพักรักษาที่หอผู้ป่วยอื่น
2. ไม่สามารถติดต่อสื่อสารด้วยภาษาไทยได้
3. ไม่มีช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ไม่มีโทรศัพท์ ไม่มีไลน์แอปพลิเคชัน
4. ผู้ป่วยขอถอนตัวจากการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย โดยแบ่งเป็น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ วิดีทัศน์ เป็นการผลิตขึ้นเองมี ความยาว 18 นาทีประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับโรคต้อกระจก และการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต้อกระจก เช่น วิธีเช็ดตา วิธีหยอดตา อาการผิดปกติที่ควรมาพบแพทย์ กิจวัตรประจำวันที่สามารถปฏิบัติได้หลังผ่าตัด ช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่ โดยนำความรู้ต่างๆเหล่านี้บรรจุไว้ใน Line Official Account: EENT smpk และมีข้อความอัตโนมัติดังกล่าว โดยผู้ป่วยสามารถสแกนผ่าน QR Code เพื่อเข้าใช้งาน โดยมีพยาบาลเป็นผู้ดูแลระบบทุกวันและหากมีข้อคำถาม ผู้ดูแลระบบจะตอบคำถามภายใน 24 ชั่วโมง และมีข้อความอัตโนมัติหากผู้ป่วยต้องการติดต่อเจ้าหน้าที่กรณีเร่งด่วน โดยก่อนนำมาใช้มีการทดลองกับกลุ่มผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ป่วยจำนวน 10 คน

รูปที่ 1 QR code Line Official Account: EENT smpk

รูปที่ 2 หน้าจอของเมนู Line Official Account: EENT smpk

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม 1 ชุด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 3 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคต่อกระเจก จำนวน 10 ข้อ ถ้ามีความรู้ถูกต้องให้ 1 คะแนน ความรู้ไม่ถูกต้องให้ 0 คะแนน คะแนนรวม อยู่ระหว่าง 0-10 คะแนน ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยหลังผ่าตัดต่อกระเจก จำนวน 10 ข้อ ถ้าปฏิบัติทุกครั้ง ให้ 5 คะแนน เป็นประจำ ให้ 4 คะแนน บ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน บางครั้ง ให้ 2 คะแนน ไม่เคยให้ 1 คะแนน คะแนนรวมอยู่ที่ 10-50 คะแนน การแบ่งระดับความรู้และการปฏิบัติใช้วิธีการจัดกลุ่มแบบอิงเกณฑ์⁸ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 ระดับต่ำ คะแนนร้อยละ 60 – 79 ระดับปานกลาง คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80 ระดับสูง และส่วนที่ 4 แบบวัดความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติหลังผ่าตัดต่อกระเจกผ่าน Line Official Account จำนวน 10 ข้อ มี 5 ตัวเลือก มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การแบ่งระดับคะแนนความพึงพอใจใช้วิธีการจัดกลุ่มแบบอิงกลุ่ม⁹ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คะแนน 3.6–5.00 ระดับสูง/ดี/มาก คะแนน 2.34– 3.66 ระดับปานกลาง และคะแนน 1.00–2.33 ระดับต่ำ/ไม่ดี/น้อย การตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มผู้ป่วยมีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน จำนวน 10 คน แล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดมาหาคะแนนและวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยทดสอบความเชื่อมั่นด้านความรู้เกี่ยวกับโรคต่อกระเจก ด้วยวิธี KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.654 ทดสอบความเชื่อมั่นด้านการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยหลังผ่าตัดต่อกระเจกด้วยวิธีอัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.705

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมอบหมายให้ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่หอผู้ป่วยตา หู คอ จมูก โรงพยาบาลสมุทรปราการที่ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคต่อกระเจก และกำหนดวันผ่าตัด ตั้งแต่ วันที่ 1 มิถุนายน 2566 ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม 2566 มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 นำโครงการเข้าขอรับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลสมุทรปราการ

1.2 เตรียมผู้ช่วยวิจัย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานที่ผู้ป่วยตา หู คอ จมูก เกี่ยวกับขั้นตอนงานวิจัยและวิธีการปฏิบัติการเก็บข้อมูล

1.3 เตรียมผู้ป่วยต่อกระเจกที่ได้รับการนัดหมายวันผ่าตัดต่อกระเจกที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม 2566 รับคำแนะนำและคำชี้แจงเรื่องการเข้าร่วมวิจัยและลงนามในใบยินยอม ในวันที่ได้รับการกำหนดวันผ่าตัด

2. ขั้นตอนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 วันที่กำหนดผ่าตัดต้อกระจก ผู้ป่วยนอนโรงพยาบาล (admit) ที่หอผู้ป่วยตา หู คอ จมูก พยาบาล วิชาชีพที่ปฏิบัติงานที่หอผู้ป่วย เป็นผู้อธิบายขั้นตอนการดำเนินการ และการทำแบบสอบถามความรู้เรื่องโรค ต้อกระจกและความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต้อกระจก ก่อนการชมวีดิทัศน์ 1 ฉบับ โดยที่ผู้ป่วยยัง ไม่ได้รับความรู้ เมื่อผู้ป่วยทำแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อย นำส่งคืน (กรณี que ผู้ป่วยเป็นผู้สูงอายุอ่านหนังสือไม่ได้ เจ้าหน้าที่หรือญาติเป็นผู้อ่านข้อความในแบบสอบถามให้ผู้ป่วยฟังเป็นรายกรณี)

2.2 หลังผ่าตัดต้อกระจกวันที่ 1 ผู้ป่วยหลังทำผ่าตัดต้อกระจก จะได้รับการสอนสุขศึกษาโดยการชม สื่อวีดิทัศน์ เรื่องการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต้อกระจก ที่หอผู้ป่วยตา หู คอ จมูก โรงพยาบาลสมุทรปราการ

2.3 หลังชมสื่อวีดิทัศน์ ทาง Line Official Account ผู้ป่วยหลังทำผ่าตัดต้อกระจก ทำแบบสอบถาม ความรู้เรื่องโรคต้อกระจกและความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต้อกระจกและวัดความพึงพอใจใน ภาพรวม จำนวน 1 ฉบับ (กรณีที่ผู้ป่วยเป็นผู้สูงอายุอ่านหนังสือไม่ได้ เจ้าหน้าที่ หรือญาติเป็นผู้อ่านข้อความใน แบบสอบถามให้ผู้ป่วยฟังเป็นรายกรณี)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

วิจัยนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ได้พิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ชี้แจงรายละเอียดให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับ สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยหรือสิทธิที่จะถอนตัวจากการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบต่อการ เข้ารับบริการในโรงพยาบาลของผู้ป่วย ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มีการระบุชื่อ แต่ ใช้รหัสแทน

2. เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการวิจัย เท่านั้น

3. เมื่อกลุ่มตัวอย่างตกลงเข้าร่วมการวิจัยจึงให้ลงลายมือชื่อยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ในใบแบบฟอร์ม ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ตอบเรียบร้อยแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว ประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
2. สถิติอนุมาน (Inferential statistic) ได้แก่ Paired t-test

ผลการศึกษา

ผู้ป่วยโรคต้อกระจก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.3 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 53.3 มีอายุ 40 ปี ร้อยละ 10 และมีโรคประจำตัวร่วมด้วย ร้อยละ 63.3 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยโรคต่อกระจากจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n=30)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	8	26.7
หญิง	22	73.3
อายุ (ปี)		
40	3	10.0
41-59	11	36.7
≥60	16	53.3
$\bar{X} = 56.63$ S.D.=10.74		
โรคประจำตัว		
ไม่มี	11	36.7
มี	19	63.3

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคต่อกระจาก พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ก่อนใช้ Line Official Account เท่ากับ 6.46 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังใช้ Line Official Account เท่ากับ 9.36 อยู่ในระดับสูง เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้หลังใช้ Line Official Account เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.01$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ก่อนและหลังใช้ line official (n=30)

ความรู้	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
ก่อนใช้ Line Official Account	6.46	1.81	-7.482	.000
หลังใช้ Line Official Account	9.36	1.12		

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้การปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต่อกระจาก พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยความรู้การปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต่อกระจาก ก่อนใช้ Line Official Account เท่ากับ 31.13 อยู่ในระดับต่ำ และหลังใช้ Line Official Account เท่ากับ 64.30 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต่อกระจาก หลังใช้ Line Official Account เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.01$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตัวก่อนและหลังการใช้ Line Official Account (n=30)

การปฏิบัติตัวหลัง ผ่าตัดต้อกระจก	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p-value
ก่อนใช้ Line Official Account	31.13	7.32	-12.66	.000
หลังใช้ Line Official Account	64.30	3.26		

จากการศึกษาพบว่าภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ประทับใจในการเข้ารับบริการผ่าตัดต้อกระจกครั้งนี้ ($\bar{X} = 4.20$) วิดีทัศน์ใน Line Official Account การสอนมีเสียงบรรยายที่เข้าใจได้ง่าย ($\bar{X} = 4.16$) ภาพประกอบการสอนวีดิทัศน์ใน Line Official Account ทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น ($\bar{X} = 4.16$) และพฤติกรรมบริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.16$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการใช้ Line Official Account (n=30)

ลำดับที่	ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความพึงพอใจ
1	วิดีโอการสอนมีเสียงบรรยายที่เข้าใจได้ง่าย	4.16	0.37	มาก
2	ภาพประกอบการสอนในวิดีโอทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.16	0.46	มาก
3	แอปพลิเคชัน Line official สะดวก ใช้งานง่าย	4.10	0.48	มาก
4	การรับคำแนะนำผ่าน Line official สะดวกกว่ามาติดต่อกับ โรงพยาบาล	2.43	1.04	ปานกลาง
5	ความเข้าใจวิธีการปฏิบัติตัวเมื่อรับคำแนะนำผ่าน Line official	2.60	1.24	ปานกลาง
6	การติดตามอาการเมื่อกลับบ้านจากเจ้าหน้าที่	3.86	0.43	มาก
7	การตอบคำถามและการให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่	4.00	0.37	มาก
8	ความมั่นใจในการปฏิบัติตัวหลังได้รับคำแนะนำ	2.83	1.34	ปานกลาง
9	พฤติกรรมบริการของเจ้าหน้าที่	4.16	0.37	มาก
10	ประทับใจในการเข้ารับบริการผ่าตัดต้อกระจกครั้งนี้	4.20	0.40	มาก
11	รวม	3.65	3.75	มาก

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่า คะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคต่อกระเจก ก่อนการใช้ Line Official Account ของผู้ป่วยกลุ่มนี้ อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการใช้ Line Official Account อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยความรู้ในการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต่อกระเจก ก่อนใช้ Line Official Account อยู่ในระดับต่ำ และหลังใช้ Line Official Account อยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่า สื่อวีดิทัศน์เรื่องการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต่อกระเจก เมื่อนำไปใช้กับผู้ป่วยผ่าตัดต่อกระเจก ทำให้ผู้ป่วยมีความรู้เพิ่มขึ้น เนื่องจากยังไม่เคยมีการศึกษาการใช้ Line Official Account ในการให้ความรู้มาก่อน แต่อธิบายได้ว่าการใช้สื่อวีดิทัศน์มีทั้งภาพและเสียง การได้ดูภาพเคลื่อนไหว ทำให้จดจำได้มากขึ้น ทบทวนเนื้อหาได้หลายครั้ง โดยมีความคงที่ของเนื้อหา ถ่ายทอดเรื่องราวไปยังผู้เรียนจำนวนมากในเวลาเดียวกันได้เป็นอย่างดี สามารถติดตามเนื้อหาได้ต่อเนื่อง ใช้ได้กับทุกเพศทุกวัยและทุกระดับการศึกษาสะดวกในการใช้งาน สามารถแสดงให้เห็นขั้นตอนต่างๆอย่างละเอียด⁵ และสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ดีเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ดังนั้นการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสอนสุขศึกษาให้กับผู้ป่วยผ่าตัดต่อกระเจกทำให้ผู้ป่วยเห็นภาพและเสียง ทำให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติต่างๆ ที่ต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต่อกระเจกได้เพิ่มขึ้น และผู้ป่วยยังสามารถทบทวนการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต่อกระเจก ในภายหลังได้ด้วยตนเอง และยังสามารถนำไปสื่อสารให้กับบุคคลในครอบครัวได้หลังจากจำหน่าย

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ากลุ่มผู้ป่วยมีความพึงพอใจจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ประทับใจในการเข้ารับบริการผ่าตัดต่อกระเจกครั้งนี้ วิดีทัศน์การสอนมีเสียงบรรยายที่เข้าใจได้ง่าย ภาพประกอบการสอนในวีดิทัศน์ทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น และพฤติกรรมบริการของเจ้าหน้าที่ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ¹⁰ ที่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้งานฟังก์ชันการสนทนาแบบข้อความมากที่สุด ดังนั้นการใช้ Line Official Account ในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับโรคต่อกระเจก และความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดต่อกระเจก จึงเป็นประโยชน์อย่างมากทำให้ผู้ป่วยสอบถามปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และมีความสะดวกสบายในการใช้งานของไลน์แอปพลิเคชันตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าหลังได้รับความรู้เรื่องสาเหตุการเกิดโรคต่อกระเจก วิธีการรักษาและการผ่าตัดต่อกระเจก การดูแลตนเองหลังผ่าตัดผ่านรูปภาพ วิดีโอมีเสียงคำบรรยาย ที่รวมข้อมูลทั้งหมดไว้ใน Line Official Account ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะสามารถเข้าใจสาเหตุการเกิดโรคต่อกระเจก วิธีการรักษาและการผ่าตัดต่อกระเจกได้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากผู้ป่วยโรคต่อกระเจกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและมีปัญหาในการมองเห็น พยาบาลควรมีการอธิบายขั้นตอนการใช้ Line Official Account อย่างละเอียด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วย

2. ควรมีการจัดทำแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยผ่าน Line Official Account โรคอื่นๆ ที่พบบ่อยในแผนกเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีทางด้านสุขภาพให้มากขึ้น
3. งานวิจัยนี้มีจุดอ่อนเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเดียววัดก่อนหลัง โดยวัดความรู้หลังใช้ Line Official Account จึงควรทำวิจัยเปรียบเทียบ แบบ 2 กลุ่ม เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

เอกสารอ้างอิง

1. วริศรา อินทรแสน, วรณวีร์ บุญคุ้ม, & คณิต เขียววิชัย. การศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของผู้สูงอายุด้านความสุขในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางบริเวณทล.วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์).2020;12(24): 78-90.
2. ลักษณะพร กรุ้งไกรเพชร. ต้อกระจกในผู้ป่วยเบาหวาน. บุรพาเวชสาร.2561;5(1):95 -103.
3. คณะกรรมการส่งเสริมประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี; 2545.
4. อภัทธ สาเล็กสกุล. จักษุวิทยา รามาธิบดี. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล; 2561.
5. อังคณา อัครบุญญาเดช, ดุจดาว ศุภจิตกุลชัย, วริศนันท์ ปุณณะวิทย์. ผลการสอนสุขศึกษาโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่องการปฏิบัติตัวหลังทำผ่าตัดต้อกระจกให้กับผู้ป่วยผ่าตัดต้อกระจก. บุรพาเวชสาร.2565;9(1):67-89
6. โรงพยาบาลสมุทรปราการ. รายงานแบบประเมินตนเอง ปี 2566.
7. กนกพร อริยวงค์, ศุภพร ไพรอุดม, ทานตะวัน สลึงค์. ผลของการพยาบาลระบบสนับสนุนและให้ความรู้ต่อพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้ป่วยผ่าตัดต้อกระจกโรงพยาบาลสุโขทัย. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. 2019;2(3):17-30.
8. Bloom, B. S. Taxonomy of Education Objectives: The classification of education goal. New York: Longman; 1986.
9. Best, J.W. Research in education. Englewood Cliffs. New Jersey: Printice-Hall; 1970.
10. เฉลิมศักดิ์, & บุญประเสริฐ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ (Doctoral dissertation). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; 2563.